

розподіляти рівномірно, аби однаково були задіяні усі слухачі і таким чином діалог культур перетвориться у полілог, який стає інструментом комунікативної взаємодії носіїв різних культурних спільнот, окреслюється національна картина світу, відбувається взаємозбагачення, долаються негативні стереотипи, популяризуються духовні надбання різних народів.

Список використаних джерел:

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф.С. Бацевич. – К.: Академія, 2004. – 343 с.

2. М'язова І.Ю. Міжкультурна комунікація: зміст, сутність та особливості прояву (соціально-філософський аналіз): Дис... канд. наук: 09.00.03 – 2008. <http://www.disslib.org/mizhkulturna-komunikatsia-zmist-sutnist-ta-osoblyvosti-projavu.html>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-281-7-84>

Даниленко Л. В.

*кандидат філологічних наук,
старший викладач кафедри мовної підготовки,
Запорізький державний медичний університет*

СПЕЦИФІКА НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СТОМАТОЛОГІЯ»: НА ПРИКЛАДІ ТЕМИ «З ІСТОРІЇ Ї МЕДИЦИНИ»

Іноземні студенти спеціальності «стоматологія» Запорізького державного медичного університету вивчають українську мову з метою здобуття фахових знань, спілкування з пацієнтами під час практики та для повсякденної комунікації в суспільстві. Зміст занять з української мови максимально орієнтований на навчальні плани спеціальних медичних дисциплін, водночас передбачає культурологічну складову. Уже на першому курсі студенти-стоматологи ознайомлюються з народними традиціями, святами, мистецтвом, цікавими ландшафтами, відомими особистостями України. Це важливо для цілісного сприйняття країни, яку обрали для навчання, а отже й для органічного співжиття в ній.

Першочерговою проблемою в методиці викладання української мови як іноземної вважається комунікативний комфорт здобувачів, на що звертають увагу науковці й методисти (А. Гаврилюк, І. Кочан, Т. Лях,

Л. Назаревич, Б. Сокол, О. Тростинська, Н. Ушакова та інші). Ефективність комунікативних методів навчання іноземців дуже добре посилюється духовним потенціалом української мови, яка відображає довілля й характер українського народу. Л. Назаревич у контексті використання методів ейдетики вказує на важливість намірів викладача «підвищити загальнокультурний та інтелектуальний рівень особистості, змоделювати картину українського світу...» [3, 241].

За непростих умов дистанційного навчання, що стало потребою викликів сьогодення, втрачається одна з важливих складових здобуття знань іноземцями в Україні – зручне входження в суспільне середовище, розуміння специфіки його життєдіяльності, легкість отримання мовленнєвого досвіду. Тож зосередження уваги на культурологічних темах під час вивчення української мови дистанційно набуває особливого значення, а методика вивчення цього процесу стає досить актуальною.

Важливою в такому аспекті є тема «З історії медицини», оскільки вона занурює в самобутню атмосферу України, розширює уявлення про розвиток спеціальності, розвиває вміння аналізувати й порівнювати явища і, звичайно, краще засвоювати мовні знання.

Методика вивчення теми «З історії медицини» традиційно полягає в ознайомленні з текстом, обговоренні його проблематики, поповненні словникового запасу, вдосконаленні граматичних знань та комунікативних умінь. Добір такого матеріалу потребує виваженості й передбачення запиту іноземців. Тут пріоритетними стають цікавий зміст, доступність сприйняття, фактаж, яскраві приклади. Об'єктом розвідки обираємо статті В. Маньовської «Болюча тема, або як 100 років тому у Львові лікували зуби» та Т. Яцечко-Блаженко «Як лікували зуби 100 років тому». Ці тексти створені на основі архівних даних, стилістично оригінальні, мають зрозумілу лексику, добре структуровані і, в разі необхідності, піддаються адаптуванню для роботи з іноземними студентами. Авторки тримають певну інтригу, заохочують читача емоційними судженнями, ілюструють матеріал архівними фотографіями.

Під час засвоєння теми «З історії медицини» пропонуються такі етапи: робота зі словником, виконання передтекстових та післятекстових завдань, безпосереднє читання статей, закріплення вивченого. У випадку з культурологічною проблематикою доцільні такі види роботи, як: роздум, дискусія, реконструкція ситуації, опис ілюстрації тощо.

На етапі роботи зі словником важливо спрямувати студентів на асоціативне мислення та викликати в них емоції (здивування, захоплення, осуд тощо). Це створить ефект швидкого запам'ятовування.

У запропонованих текстах деякі лексеми або ще не знайомі іноземним здобувачам, або вживаються ними нечасто. Пропонується подумати й обговорити, яке відношення до стоматології можуть мати слова, що вказують на назви осіб (*банщик, цирульник, ювелір, коваль*), назви предметів побуту (*мило, вугілля, каучук*), їжі (*горіхи, шкаралупа, сухарі*). Після прочитання тексту студенти можуть перевірити, чи збігаються їхні думки з авторськими щодо вживання поданих лексем.

З розвитком комунікативних навичок варто поєднувати засвоєння граматичних знань. У контексті заявленої теми ефективним є вивчення однорідних членів речення, узагальнюючих слів при них, а також вставних конструкцій. Вправи на утворення речень з використанням запропонованих моделей розвивають вміння зіставляти явища, розлого будувати думку, фіксувати в пам'яті факти (особливо, коли вони стосуються професії). Наприклад:

Трансформуйте подані речення з однорідними членами, використовуючи моделі не тільки __, а й __; не лише __, а й __.

1. Колись кожен дантист повинен був за свій рахунок придбати *ручні інструменти і стоматологічний матеріал* [4].
2. Щоб отримати право називатися справжнім дантистом, потрібно було *здати екзамени на одному із медичних факультетів тогочасних вишів, зробити кілька вдалих операцій* [4].
3. Кожна людина повинна *доглядати за зубами і відвідувати стоматолога* щонайменше двічі на рік.
4. Здоров'ю зубів загрожують *солодкі продукти та куріння*.
5. Потрібно *чистити зуби й полоскати ротову порожнину*.

Уточніть зміст речень, перераховуючи факти, про які йдеться в тексті.

1. Більшість тогочасних людей, зокрема, _____, мали проблеми з зубами [4].
2. 100 років тому в Україні через брак професійних дантистів нерідко стоматологічні послуги надавали представники таких _____, як: банщики, цирульники та навіть ювеліри [4]

Змістове наповнення запропонованих текстів – гарний матеріал для розширення кругозору студентів, осмислення ними тяглості в розвитку

стоматології. Це спонукає не тільки сприйняття, а й проговорювання нового.

Поради львівської лікарки Софії Парфанович щодо догляду за зубами [2] використовуємо як предмет дискусії та зразок для складання переліку своїх пропозицій пацієнтам. Реклама дантиста Якова Насса [2] – цікава модель для написання реклами власного стоматологічного кабінету. Пояснення різниці між значеннями слів «зубний лікар» і «дантист» [4] допоможе при створенні порівняльних мовних конструкцій.

Обов'язковим у вивченні теми «З історії медицини» є наочність, насамперед фотографії, які добре представлені в обох статтях. Візуальне сприйняття має супроводжуватися говорінням, а саме описами побаченого; зіставленням, протиставленням і аналізом відображених процесів, деталей та емоцій.

Зразок завдання.

Розгляньте малюнки. Зверніть увагу на умови видалення зубів: приміщення, меблі, одяг, інструменти, асистенти. Продовжіть речення:

Виривання зуба. Фото початку XX ст. Коваль вириває зуба. Малюнок XVIII ст. [4]

1. Раніше зуби лікували не тільки лікарі, а й _____.

2.	Лікар	не	пломбує	зуб	пацієнту,	а
<hr/>						
3.	Пацієнт	відчуває	не	лише	біль,	а й
<hr/>						
4.	Коваль	використовує	не	стерильний	інструмент,	а
<hr/>						
5.	Лікар	і	коваль	одягнені	не	в білі халати, а
<hr/>						
6.	Асистент	тримає	пацієнта	не	лише	рукою, а ще й
<hr/>						

Засвоєння теми «З історії медицини» на уроці української мови дає можливість іноземним студентам отримати мовні знання легко й цікаво. У процесі роботи з текстами активізуються увага, мислення, почуття. Нова інформація, лексика і граматичні норми української мови засвоюються в органічній взаємодії, що забезпечує сприйняття мовних процесів і зацікавлення професією. Тож культурологічна основа в теорії та практиці викладання української мови як іноземної важлива й перспективна в наукових дослідженнях.

Список використаних джерел:

1. Даниленко Л. Гнатенко С. Українська мова як іноземна. Мова стоматолога. Частина 2: практикум для студентів – іноземних громадян І курсу спеціальності 221 «Стоматологія» вищих медичних закладів освіти. Запоріжжя : ЗДМУ, 2022. 263 с.
2. Маньовська В. «Болюча тема, або як 100 років тому у Львові лікували зуби». Фотографії святого Львова. <https://photo-lviv.in.ua/bolyucha-tema-abo-yak-100-rokiv-tomu-u-lvovi-likuvaly-zuby/> (дата звернення: 20.11.2022).
3. Назаревич Л. Вивчення української мови як іноземної: прийоми та методи ейдетики // Studia methodologica. № 40. 2015. С. 240–244.
4. Яцечко-Блаженко Т. «Як лікували зуби 100 років тому». Український тиждень. <https://tyzhden.ua/iak-likuvaly-zuby-v-ukrainy-100-rokiv-tomu/> (дата звернення: 20.11.2022).